

Ochrona przed powodzią

Niestety wciąż jeszcze powszechne jest przekonanie, że uczynienie z rzek prostych kanałów, które jak najszybciej odprowadzą wodę, jest najważniejszą ochroną przed powodzią. Odwadnianie nadrzecznych torfowisk, olsów, łągów i łąk zalewowych powoduje utratę przez te tereny naturalnych zdolności retencyjnych.

Wszystko to przyspiesza i kumuluje falę powodziową na terenach położonych w dole zlewni.

W konsekwencji przynosi skutek odwrotny od planowanego.

Tymczasem najlepszą ochroną przed powodzią jest właściwe planowanie przestrzenne, polegające na zaniechaniu inwestowania w terasach zalewowych rzek. Jeżeli nie będziemy budować na terenach, na

Słupia w okolicach Łosina - zalane łąki chronią Słupsk przed powodzią.

Zastawka piętrząca wodę na małym strumyku - dopływie Słupi. Zatrzymywanie wody w takich miejscach chroni przed wezbraniami niżej położone tereny.

których rzeki od wieków wylewały - nie będzie katastrofalnych skutków powodzi. Pozostawiamy do okresowego zalewania zabagnione łąki i torfowiska, rezygnując z gospodarczego wykorzystania - ich rola przyrodnicza i retencyjna jest znacznie cenniejsza !!!

Dlaczego powinniśmy chronić nadrzeczne drzewa

Drzewa i krzewy rosnące nad brzegami rzek pełnią ważne funkcje w zachowaniu i stabilizowaniu biotopu. Ich korzenie umacniają brzegi, przeciwdziałając erozji bocznej oraz stanowią dobre kryjówki dla ryb.

Nie sposób przecenić roli żywych i martwych drzew, zwłaszcza przy mniejszych rzekach i strumieniach, odpowiadających krainie pstrąga i lipienia. Zwarte szpalery drzew ocieniają wodę, zapobiegając jej nadmiernemu ogrzewaniu się. W osłoniętym gałęziami drzew korycie nie ma warunków do nadmiernego rozwoju roślinności

Powalone do wody drzewa to doskonałe kryjówki dla ryb oraz miejsce życia owadów i skorupiaków.

wodnej, utrudniającej spływ wód. Równie istotną rolę w biocenozie pełnią martwe drzewa, zalegające w nurcie rzek. Powiększają powierzchnię dna czynnego, stanowiąc podłoże dla żyjących w rzece owadów i ich larw oraz wielu skorupiaków, które z kolei są pokarmem ryb. Leżące w korycie drzewa dają schronienie pstrągom i wielu innym gatunkom.

Tekst: M. Miller

Zdjęcia: M. Miller, I. Litwin

Wydawca: Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych w Słupsku
Oddział Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” - 2010 r.

76-200 Słupsk, ul. Szarych Szeregów 14, tel./fax: 59 842 98 29

e-mail: pkds@pomorskieparki.pl • www.dolinasłupi.pl

Wydano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku

Druk: ARW LenART, tel.: 59 842 98 62, www.lenart.home.pl

Samorząd Województwa
Pomorskiego

RZEKI „żywe arterie krajobrazu”

Park Krajobrazowy

„Dolina Słupi”

Od najdawniejszych czasów ludzie osiedlali się w dolinach rzecznych. Tu powstawały najstarsze cywilizacje, które swój rozwój zawdzięczały w dużej mierze rzekom. Przez stulecia człowiek nie dysponował środkami pozwalającymi na ujarzmienie rzek w stopniu, który zmieniałby całkowicie ich charakter. W ciągu ostatnich stuleci zaczęto budować zapory, prostować meandry, wykorzystywać energię płynącej wody i regulować spływ wód rzecznych. Po okresie nieprzemyślnych, „radosnych melioracji i regulacji”, które doprowadziły w wielu przypadkach do zniszczenia całych ekosystemów rzecznych oraz spowodowały wielkie powodzie, podejmuje się działania przywracające rzekom ich pierwotny charakter. Takie działania nazywamy renaturyzacją.

Rzeki oraz ich doliny są środowiskiem życia wielu cennych gatunków roślin i zwierząt. Rodzaj zbiorowisk roślinnych i zwierzęcych zależy od charakteru cieku, a ten determinowany jest głównie spadkiem koryta. Rzeki o dużych spadkach mają bystrą, dobrze natlenioną wodę, kamieniste i żwirowe dno, ich doliny są strome. Z kolei rzeki o małym spadku spływają leniwie w szerokich i płaskich dolinach. Ze względu na główne gatunki ryb rzeki podzielono na krainy: pstrąga, lipienia, brzany, leszcza i strefę przyujściową.

Każda rzeka powinna pełnić funkcję korytarza ekologicznego - powinna być strukturą ciągłą, zapewniającą swobodne przemieszczanie się osobników, gatunków i genów. Ma to decydujące znaczenie dla właściwego funkcjonowania całego ekosystemu rzeczno-ekologicznego.

Strumień Huczek - prawobrzeżny dopływ Stupi - typowa kraina pstrąga z charakterystyczną ichtiofauną.

Strzebla potokowa

Głowacz białopłetwy

Pstrąg potokowy

Stupia w okolicach Gołębiej Góry - piękna, dzika rzeka - typowa kraina lipienia.

Lipień

Co zagraża naszym rzekom?

Na skutek rozwoju przemysłu i rolnictwa wody wielu rzek zostały zanieczyszczone różnego rodzaju ściekami.

Podmyte przez rzekę strome skarpy są miejscem gniazdowania zimorodków, pluszczy i jaskółek brzegówek, tu swoje nory kopią bobry.

Zimorodek

Pluszcz

Pliszka górská

Elektrownia w Krzynie - kres wędrówek rozrodczych łososi i troci w dorzeczu Stupi.

Człowiek wybudował wiele przegród w postaci tam, zapór i jazów, które piętrzą wodę na potrzeby energetyczne, przeciw powodziom czy dla retencji. Przegradzanie rzek spowodowało wymarcie lub poważne ograniczenie występowania wielu gatunków ryb, m.in.: jesiotra, łososia i certy, którym odcięto drogę na tarliska.

Uregulowana rzeka Bytowa - w takiej rzece brak różnicowania mikrosiedlisk.

Ostatnio głównym zagrożeniem dla środowisk rzecznych są nieprzemyślane prace regulacyjne i melioracyjne, powodujące degradację rzek jako środowiska życia roślin i zwierząt.